

İŞSİZLİK ARTMAYA DEVAM EDECEK

Seyfettin Gürsel* ve Mehmet Alper Dinçer**

Yönetici Özeti

Mevcut büyüme öngörülerine ve TÜİK'in yayınladığı son verilere dayanarak 2009'da işsizliğin yıllık ortalamada yüzde 16,8'e ulaşacağını hesaplıyoruz. 2010 ve 2011'de ise işsizlikte iyileşme beklemem gerekiyor. Yaptığımız tahminler 2010 Ocak ayında işsizliğin yıllık bazda yüzde 18'e yükseleceğini gösteriyor. 2011 sonunda ise işsiz sayısının 4,6 milyona yükseleceğini öngörüyoruz. Bu düzeylere çıkacak işsizliğin ciddi siyasi sonuçları olması çok muhtemeldir.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 2008 Yılı Katılım Öncesi Ekonomik Programı'nda 2009, 2010 ve 2011 yılları için yıllık ortalama işsizlik tahminlerini sırası ile yüzde 13,5, 13,9 ve 13,9 olarak veriyor. **betam**'ın 2009, 2010 ve 2011 yılları için yıllık ortalama işsizlik tahminleri sırasıyla yüzde 16,8, 18,0 ve 18,3 şeklindedir. DPT'nin tahminleri ile **betam**'ın tahminleri arasında ciddi farklar bulunuyor.

İşsizliğin 2009'da yüzde 16,8'e ulaşacağı tahmin ediyoruz

Aralık-Ocak-Şubat dönemi işgücü rakamlarına göre işsizlik çarpıcı boyutlara ulaştı. Son bir yıl içinde tarım dışı işsiz sayısı 1 milyon 148 bin artarken tarım dışı işsizlik oranı yüzde 19'a ulaşmış bulunuyor. Geçen yılın aynı döneminde tarım dışı işsizliğin yüzde 13,7 olduğu dikkate alındığında tarım dışı işsizlik oranının sadece bir yılda 5,3 puan yükselmiş olması tek başına işgücü göstergelerindeki dramatik bozulmayı ortaya koyuyor. Orta vadede işgücü göstergelerinin ve özellikle işsizliğin nasıl bir yol izleyeceğinin sağlıklı bir şekilde tahmin edilmesi büyük önem taşıyor.

Tablo 1 betam'ın işsizlik senaryoları (bin kişi)

	2009 Ocak	2010 Ocak	2011 Ocak	2012 Ocak
İşsizlik oranı (%)	15,5	18,0	18,0	18,6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	19,0	22,1	22,0	22,6
GSYH büyümesi (yıllık, %)	1,1	-3,6	3,3	4,5
GSYH/Tarım dışı istihdam esnekliği (%)	-	40	50	50
Tarım dışı istihdam büyümesi (%)	-1,2	-1,4	1,7	2,3
Tarım dışı istihdam	15 531	15 307	15 560	15 910
Tarım dışı işgücü büyümesi (%)	5,3	2,5	1,5	3,0
Tarım dışı işgücü	19 174	19 653	19 948	20 547
Tarımda istihdam artışı	259	100	0	-50
Tarımda istihdam	4 342	4 442	4 442	4 392
Toplam işgücü	23 523	24 095	24 390	24 939
Toplam istihdam	19 873	19 749	20 002	20 302
Toplam işsizler	3 650	4 346	4 388	4 637
Tarım dışı işsizler	3 643	4 339	4 381	4 630
15+ Nüfus	51 323	52 227	53 146	54 082
İşgücüne katılma oranı (%)	45,8	46,1	45,9	46,1

* Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, **betam**, Direktör, seyfettin.gursel@bahcesehir.edu.tr

** Mehmet Alper Dinçer, **betam**, Araştırmacı, alper.dincer@bahcesehir.edu.tr

Bu amaçla **betam**'da yürütülen araştırma işsizliğin 2009'da yıllık bazda yüzde 16,8'e ulaşacağını gösteriyor (Tablo 2). 2010 ve 2011'de işsizlikte iyileşme beklememek gerekiyor. Yıllık bazda işsizliğin 2010'da yüzde 18'e, 2011'de ise yüzde 18,3'e yükseleceğini hesaplıyoruz (Tablo 2). Bu tahminler doğrultusunda 2011'de yıl sonunu itibariyle işsiz sayısının 4,6 milyonu geçmesini bekliyoruz (Tablo 1).

2010 Ocak ayında tarım dışı işsizlik oranının yıllık bazda yüzde 20'yi aşarak yüzde 22,1'e yükseleceğini ve 2012 Ocak ayına kadar az da olsa artmaya devam ederek yüzde 22,6'ya ulaşacağını öngörüyoruz.

DPT'nin 2008 Yılı Katılım Öncesi Ekonomik Programı Hükümet'in 2009-2001 döneminde işsizlik göstergeleri için nasıl öngörülerde bulunduğunu göstermektedir. DPT'ye göre 2009'da işsizlik yıllık ortalama olarak yüzde 13,5 oranında olacaktır. 2010 ve 2011'de ise işsizlik oranı yüzde 13,9 olarak tahmin edilmektedir. **betam**'ın tahminleri çok daha olumsuz bir görünüme işaret etmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Yıllık bazda işsizlik oranı tahmini (%)

	betam	DPT
2009	16.8	13.5
2010	18.0	13.9
2011	18.3	13.9

Tahminlerde kullanılan temel varsayımlar

Bu tahminler gerçekleştirilirken öncelikle Hükümet'in yeni açıkladığı 2009, 2010 ve 2011 GSYH büyümesi tahminleri kullanıldı. GSYH büyümesinin ne ölçüde tarım dışı istihdamı etkileyeceği hesaplanırken tarım dışı istihdamın büyüme esnekliğinin yüzde 50 olduğu varsayıldı. Bir başka deyişle bu varsayım altında GSYH'deki yüzde 1'lik bir büyüme tarım dışı istihdamı yüzde 0,5 bir artışa neden olmaktadır.¹

Ancak 2009'da büyümenin negatif olacağı öngörülmektedir. Sözleşme sürelerinin ve kıdem tazminatlarının işten çıkarma ve dolayısıyla işe almada katılık yarattığı göz önünde bulundurulduğunda, esnekliğin biraz düşeceği öngörüldü. Keza, 2001 krizinde de benzer bir durum ortaya çıkmıştı². Esneklik 2009 için yüzde 40 kabul edildi. Bu esneklik rakamları kullanılarak Hükümet'in öngördüğü büyüme tahminlerinin işaret ettiği tarım dışı istihdam seviyeleri hesaplandı.

TÜİK'in yayımladığı son rakamlara göre tarım dışı işgücü ortalama yılda yüzde 3 büyüyor. İşgücü göstergeleri tahminlerinde de bu rakam baz olarak alındı. Buna ek olarak 2008'de ek çalışan etkisi ile hızlanan tarım dışı işgücü büyümesinin 2009 Nisan'da durağanlaşacağı ve Eylül'de ise gerilemeye başlayacağı varsayıldı. Azalmanın 2010'da devam edeceği, 2011'de tarım dışı işgücünün normal büyümesine geri döneceği öngörüldü. Yine benzer bir eğilim 2001 krizini takip eden dönemde gözlemlenmişti.

Özellikle tarım dışında yeni iş olanaklarının yaratılmaması 2008'de tarımda istihdamda 259 binlik bir şişmeye sebep olmuştu. Bu şişmenin zaman içinde azalacağı varsayımı altında, tarımda istihdamın 2009'da 100 bin kişi daha artacağı, ancak 2010'da yerinde sayacağı ve 2011'de 50 bin gerileceği tahminlere eklendi. Buna ek olarak tarımda işsiz sayısının 7 bin olduğu varsayıldı. Bu şu anda tarımda işsiz sayısına tekabül etmektedir.

Son olarak çalışma çağındaki nüfusun 2008 Ocak -2009 Ocak dönemindeki yıllık yüzde 1,8'lik büyüme temposunu 2011'in sonuna kadar koruyacağı dikkate alındı. Kısa vadede bu oranın değişmesi için bir sebep bulunmuyor.

¹ Esneklik rakamına GSYH ve tarım dışı istihdam zaman serileri kullanılarak yapılan analiz sonucunda ulaşıldı.

² 2001'in son dokuz ayı için bu esnekliği yüzde 44 olarak hesaplanmıştır.